

Kunstens funktion i samfundet - med udgangspunkt i tekster af Platon og Aristoteles

Tina Brandt Jespersen, sommer 2002

Opgaven er bygget op som en kommenteret gennemgang af teksterne, efterfulgt af en opsamling af de vigtigste positioner for hver filosof, hvor den enkeltes syn på kunstens funktion i samfundet understreges. Jeg har valgt at sammenligne med Platon i opsamlingsafsnittet om Aristoteles. Endelig afsluttes opgaven med en kort perspektivering af Platons og Aristoteles' tanker - hvilken funktion har kunsten i samfundet i nutidens Danmark?

Besvarelsen koncentrerer sig om de opgivne tekster. Jeg har således kun uddybet andre områder af Platon og Aristoteles' filosofi, hvor det har syntes tvingende nødvendigt for analysen af teksterne, og da kun i noterne.

Jeg har brugt den udgave af teksterne, der er i kompendiet. Henvisninger til bestemte steder i teksten er foretaget med afsnitsangivelse, hvor den har været synlig. Fx "Staten - bog X, 605e". I andre tilfælde henvises til sidetallet i artiklen - altså ikke kompendiets. For kildeteksternes vedkommende har jeg for overskuelighedens skyld valgt at referere til titlen på teksten i stedet for forfatteren.

Platon (427- 347 f.v.t.)

Der vil blive gennemgået uddrag af fire tekster af Platon i opgaven: Staten - bog X, Symposiom, Ion og Timaios. De første tre er alle opbygget som dialog med Sokrates (Platons lærer) som den ene taler, mens det i uddraget fra Timaios ikke fremgår hvem der taler. Man ved ikke med sikkerhed om det er Platons egne tanker eller om Sokrates er den rettelige ophavsmand i dialogerne, men der er "bred enighed om" at de sene skrifter - heriblandt Timaios - er Platons egen tænkning.¹

Jeg vil i det følgende referere til Sokrates når teksterne gennemgås, men diskussion og opsamling vil jeg referere til Platon, da det jo trods alt er ham, der er forfatteren til teksterne.

I Staten - bog X² taler Sokrates med Glaukon. Selvom Sokrates elsker Homer, sætter han pris på at Staten, som de taler om, afviser den efterlignende kunst, fordi det har en "*nedbrydende effekt på tilhørernes sind*"³ Og han mener i øvrigt at "*både malerkunsten og al anden efterlignende kunst, er vidt fjernet fra sandheden når den øver sin virkning*".⁴ Tekstudsnittet her er en lang række af argumenter for den efterlignende kunsts mangler.

Mimesis

Sokrates definerer mimesis⁵ med en seng som eksempel: Der er selve ideen⁶ om en seng, hvor Gud er ophavsmanden; dernæst er der snedkeren, som efterligner ideen ved at materialisere sengen, og endelig er der maleren⁷ der efterligner "*den genstand de to andre frembringer*"⁸, hvilket de dog hurtigt bliver enige om er snedkerens genstand set fra én synsvinkel - dvs. synsindtrykket - fremfor dens "væsentlige natur". Det er vigtigt at notere sig her, at Platon skelner mellem snedkerens mimesis og malerens mimesis. Snedkeren repræsenterer ideen, mens maleren imiterer.

Da maleren ydermere er "*tredje generation fra dens sande natur*"⁹ har Sokrates ikke meget tilovers for ham, og han konkluderer at efterligningskunsten er langt fra sandheden.¹⁰

Digternes indsigt

Sokrates stiller spørgsmål ved om digterne virkelig har indsigt i det de beretter om. Ellers kan han ikke acceptere dem på sammen niveau som filosofferne¹¹ Det mener han ikke, at de har: Hvis de virkelig havde indsigt i de ting, de beskriver, ville de snarere udføre disse ting, end beskrive dem. Heller ikke Homer har haft indsigt, men kun imiteret sandheden. Sokrates skelner mellem at bruge at fremstille og at efterligne og argumenterer han for, at det kun er dem, der bruger tingene, der kan bedømme tingenes kvalitet. Maleren er hermed helt ude af billedet: han kan ikke bedømme om tingene har kvalitet, da han ikke ved om det er Det Sande han efterligner - han har ikke indsigt.¹²

Også i Ion¹³ argumenterer Sokrates for nødvendigheden af faglighed for at kunne skelne mellem gode og dårlige kunstnere. Det er ikke nok, at Ion er begejstret for

Homer, for at kunne bedømme om han vitterlig er den bedste, må han også kunne bedømme de øvrige digtere. Igen kommer Platon ind på at man kun kan bedømme ting, man behersker, og med samme argument som i Staten: at hvis Rhapsoden vitterlig var så dygtige og forstod sig på alt det de taler om, ville de snarere udføre det end beskrive det.¹⁴

Kunsten som moralens vogter

Platon peger også på den indflydelse kunsten har på menneskets karakter og adfærd. Digteren har tendens til at efterligne "*den pirrelige og vægelsindede karakter*"¹⁵ - ikke den fornuftige og beherskede - for at behage publikum "*teaterets brogede og mangelhovede forsamling*", som oftest er drevet af begær. Digteren taler til de laveste følelser - den ringere del af sjælen.¹⁶ På samme vis henvender også malerkunsten sig heller ikke til den ypperste del af sjælen, idet den "*smigrer det uforstandige element, det som ikke kan skelne mellem 'stort' og 'småt'*"¹⁷ Sokrates hentyder til at malerens gengivelser jo ikke tager hensyn til tingenes egentlige beskaffenhed. Vi bliver forvirrede over at maleren gengiver tingen på en måde, når vi kan regne os frem til, at tingene må se anderledes ud i virkeligheden.¹⁸

Men digteren er også i stand til at fordærve ædle karakterer.¹⁹ Tragedien nedbryder vort forsvar, så selvom man af al magt søger at undertrykke egen ulykke, så kan smerten dukke op, og vi fremstår ynkelige - pga. kunsten. Det gælder også komedien - idet vi fremstår latterlige, hvis vi giver efter og ler. Sokrates udtrykker det således: "*men seksuelle lyster - og hidsighed - og i det hele taget alt hvad der rører sig af lystfølelse, af smertefuldt, af behageligt i vort indre og som siges at ledsage alle handlinger, er det ikke noget der fremkaldes af den imiterende kunst? Det vi burde kvæle i fødslen...*"²⁰

Kunsten skal altså tale til fornuften og ikke gengive følelser på nogen måde. Hymner til guderne og hyldestsange for (=bragende borgere er det eneste, der kan tillades. Alt andet - lyrisk eller episk - forvises fra Staten. Det skyldes dels at kunsten ikke viser det Sande, dels at den ikke bidrager med noget godt til samfundet og den enkelte. Kunsten får dog en chance for at forsvare sig og dermed forblive i Staten, hvis den kan bevise sin gavn for statsvæsenet.²¹

Men kunst kan også være positivt: Enten som det rationelt skønne med orden og fornuft eller med kunstneren underlagt gudernes meddelelser.²²

Det skønne

I Timaios²³ beskriver Platon hvordan Gud/Demiurgen har skabt orden (kosmos) og harmoni i den kaotiske verden med Fornuften. Orden er altså bedre end uorden, og da den er opnået med Fornuften, er denne følgelig også smukkere end ufornuften. Vi har fået vores sanser for at opfatte det harmoniske, og for at vi kan efterligne Gudens "*regelmæssige cirkler*" - rytmen i ideverdenen, så der kan blive orden i vores egne tanker. Det gælder både synet og hørelsen. Det er altså misbrug af vore sanser, hvis vi ikke bruger dem på at opfatte det stabile og uforanderlige.

I Symposium²⁴ taler Sokrates med Diotima, som definerer skønhedsbegrebet. Mennesket har en naturlig trang til forplantning og fødsel, der drives frem af Eros og som skyldes ønsket om udødelighed. De der er "*svangre på Legemer*" skaber børn, mens de der er "*svangre på Sjælen*"²⁵ frembringer kloge tanker - enten over for andre skønne sjæle eller gennem filosofi og digtning. Det er bedre at bringe tanker end børn til verden, for tanker er vitterlig udødelige og uforanderlige, mens selv den skønneste krop er forgængelig.²⁶

Diotima taler om en vej opad mod det Skønne, hvor vi bevæger os fra betagelsen af en krop til det alment skønne i flere kroppe, videre over sjælens skønhed til kundskabens skønhed og endelig helt op til ideen om det Skønne. Det er en sublimering, der her beskrives - et løft fra det kropslige, tidsbundne til det åndelige evige²⁷

Det Skønne er muligheden for at (gen)se Gudens orden og harmoni²⁸, men Platon giver ikke noget bud på hvilken rolle kunsten skal spille i denne sublimering.

Kunstneren under guddommelig inspiration

Ions begejstring for Homer kommer ikke af Ions faglighed, men ifølge Sokrates fordi Ion er bevæget af Guddommelig kraft. Det gælder alle digtere - også Homer. De er "*besat af musisk Begejstring*" og kan kun virke hvis "*al menneskelig Fornuft har forladt [dem]*".²⁹

Sokrates taler om den herakleiske kraft - den magnetiske, der formår at overføre kraft fra stenen til forskellige led jernkæder - således er guden den inderste ring med kraften, der overfører til digteren, der overfører til rhapsoden, der overfører til

tilskueren. Digteren er altså i virkeligheden gudemes talerør, og rhapsodeme er så tolkenes tolke. Sokrates argumenterer lidt modsat hans tidligere holdning³⁰, idet det her virker som om, at det er gudernes ønske at digtere. rhapsoder og tilskuere alle sammen ikke helt er ved deres bevidsthed, og at det faktisk er gudernes ønske at tilskuerne skal føle sorg og rædsel - dvs. følelser.³¹

Opsamling på Platon - kunstens funktion i samfundet ifølge Platon

Platon vil af med digterne, som i bedste fald handler per guddommelig inspiration og i værste fald ikke har den fornødne indsigt, der sikrer at kunsten er i Statens interesse, dvs. at den afspejler Fornuften og det Skønne - den ordnede ide-verden. Kunstens funktion er altså at repræsentere ideerne, men det er ikke så ligetil.

Der er problemet med mimesis: Maleren imiterer snedkerens repræsentation af ideen, men maleriet bliver ikke noget troværdigt imitation af sandheden. Det skyldes dels at malerens imitation ikke er nogen fuldstændig kopi af den fysiske genstand, dels at maleren ikke har nogen praktiske erfaringer med det han imiterer og derfor ikke er i stand til at bedømme om genstanden er en "loyal" gengivelse af ideen om genstanden.

En anden vigtig problemstilling er kunstens betydning for moralen. God kunst - dvs. den eneste acceptable kunst - er karakteropbyggende. Platon er meget hård: Hvis kunsten ikke bidrager med noget godt til samfundet er den ikke velkommen. Da det her er fristende at betragte Platons kunstsyn som meget kontrollerende og totalitært, bør det retfærdigvis tilføjes, at kunsten for det første har et socialt ansvar³², og at man - hvis man kigger på Platons samlede system - rent logisk må slutte, at alt allerede er skabt: Der kan ikke skabes noget nyt; man kan højst genfinde Gudens orden og harmoni.

På trods af Platons foragt for kunstens oppiskning af følelser, må kunst der udrives under gudernes inspiration godt være følelsesladet. Her er kunstens funktion så at videregive Gudens tale.

Aristoteles (3M - 322 f.v.t.)

Der er to tekster af Aristoteles: Om Digtekunsten og Theory of Music.

Digtekunsten³³ handler om digtekunsten og om tragedien i særdeleshed.

Alligevel bruges den til at beskrive Aristoteles' syn på kunst generelt, og flere steder i teksten tager Aristoteles da også udgangspunkt i eksempler fra malerkunsten og bruger det som argumentation.³⁴

Kunst er regler

Aristoteles definerer tragedien som *"en efterligning af en moralsk værdig og i sig selv afsluttet handling af et vist omfang-[..] som fremføres af handlende personer og ikke i form af en beretning - og som ved at vække medynk og rædsel fuldbyrder renselen [sic!] for affekter af denne art"*.³⁵

Og han opstiller i teksten en række præcise anvisninger for hvordan dramaet – tragedien – skal konstrueres for at opnå den ønskede virkning, suppleret med eksempler fra samtidens digtere og malere. Der er seks forskellige nødvendige elementer i et drama³⁶, men det vigtigste er handlingsforløbet (fabel), som bør være komponeret, så man *"uden at se selve stykket gys og føler medynk"*.³⁷ Dvs. det er ikke fremførelsen, der giver effekten: Historien skal kunne stå selv.

Karaktererne er næstvigtigst ud fra den betragtning at handlingen godt kan skride fremad uden personskildringer, mens personlige egenskaber ikke fører handlingen nogen steder.³⁸ Igen argumenterer Aristoteles ved at sammenligne med malerkunsten: *"... om man ville smøre de skønneste farver på mellem hinanden, ville man dog ikke derved vække samme behag som ved en konturtegning på hvid grund"*.³⁹

Handlingen skal være en helhed med en vis længde, man skal kun medtage det, der fører begivenhederne fremad og der skal være sammenhæng - dvs. ingen episodiske handlinger - og helst kun ét udviklingsforløb. For at vække medynk og rædsel skal begivenhederne *"indtræffe mod forventning og dog følge af hinanden"*⁴⁰, og der skal være et omslag fra lykke til ulykke, som skyldes et fejlgreb fra heltens side. Handlingen skal indeholde peripeti (vendepunkt i handlingen) og genkendelse - dvs. en afsløring af nogle interpersonelle relationer.

Det almene

Det er nødvendigt, at det er almindelige mennesker, der møder omslaget fra lykke til ulykke, hvis vi skal gennemleve karthasis (renselsen): Vi følger nemlig medlidenhed med enhver der uforskyldt kommer i ulykke, og frygt, hvis det går ud over vor ligemand.⁴¹ Hvis karaktererne er meget forskellige fra os (enten mere ædle eller mere slette) griber det os ikke. Det almene aspekt er altså en vigtig del.

Mimesis

Al digtning og musik er former for efterligning.⁴² Disse former afviger fra hinanden ved at være variationer over udtryksmidlerne, det der efterlignes og udtryksmåden.⁴³

Oprindelsen til Mimesis skal findes i menneskets natur: Mennesket besidder en medfødt evne til at efterligne, desuden har vi en naturlig glæde ved afbildede genstande - selv de ting vi ikke bryder os om at se i virkeligheden - fordi vi gerne vil lære om tingenes art.⁴⁴

Aristoteles skelner mellem historikeren, der beretter hvad der vitterlig er hædt, mens digteren fortæller "*hvad der kunne tænkes at ske*"⁴⁵. Der er altså ikke nødvendigvis nogen naturalistisk sammenhæng mellem det værende og det der fremstilles, men det er heller ikke hensigten: Tragedien (kunsten) skal skabe frygt og medlidenhed, og digtteme må derfor træffe et valg. Han kan "*skildre tingene som de var og er, eller som de siges eller synes at være, eller som de bør være*"⁴⁶. Mimesis kan altså være en repræsentation af noget ikke-værende. Aristoteles anerkender derved at der er forskel på, hvordan tingene faktisk forholder sig og den ideelle situation.

Aristoteles mener ikke, at der er den store forskel på det, vi føler ved repræsentation som det virkelige: Han giver som eksempel, at hvis man synes om en statue, er det ret sikkert at man også synes om originalen.⁴⁷

Digternes rolle

Aristoteles mener at digtere, der "*selv er grebet af følelserne, virker mest overbevisende*", og pointerer, at det kræver "*.mere en speciel begavelse end stor*

*lidenskab...*⁴⁸ - dvs. digteren skal ikke give afkald på sin fornuft – men faktisk bruge sine åndsevner til at sættes sig ind i andres følelser. Denne holdning står i kontrast til de steder hos Platon, hvor han oplever digtere som gudernes talerør - i trance.

Men Helms oversættelse giver et andet indtryk "*digtekunsten er [en] sag for den der af naturen er vel indrettet dertil eller er guddommeligt inspireret (manisk)*".⁴⁹ Ordet "*eller*" gør hele forskellen, idet Aristoteles tilsyneladende ikke foretrækker den ene fremfor den anden her.

Kunst er karakterskabende

I Theory of Music⁵⁰ argumenterer Aristoteles for at de unge skal lære om musik, fordi man bliver så glad, afslappet og harmonisk, når der er musik - desuden er det med til at forme karakteren. Han lægger dog stor vægt på, at det ikke er for underholdningens skyld. At lære skal gøre ondt og ikke være sjovt.⁵¹ Rytme og melodi imiterer følelser som vrede og venlighed - og derved undergår vores sind en forandring. Dernæst argumenterer Aristoteles for at man skal lære at spille selv: Både for at blive en god kritiker, da det kun er udøvere, der kan bedømmes andres performance, og for ens egen personlige udvikling.⁵²

Aristoteles lægger afstand til den professionelle musik-udøvelse, hvor der ofte kan være vulgære tilskuere, som vil påvirke udøveren negativt: "*... for in this the performer practises the art, not for the sake of his own improvement, but in order to give pleasure and that of a vulgar sort...*"⁵³ Den bedste måde at udøve musik på er altså for ens egen skyld.

Det er vigtigt at de unge lærer at udøve den rigtige, etiske, ædle musik. Melodier med handling eller lidenskab er ikke passende og kan kun bruges til at lytte på. Der er flere eksempler på at musik har en rensende effekt: Det gælder både dem, der falder i religiøs trance og dem der er modtagelige for medlidenhed og frygt. Deres sind bliver lettede og henrykte. Her er Aristoteles tilbage ved ideen om *karthasis* fra tragedien.

Opsamling - Kunstens funktion i samfundet ifølge Aristoteles

Mimesis har en anden betydning hos Aristoteles: Han har ikke nogen bagvedliggende ideverden, der skal repræsenteres, og derfor er der heller ikke én sandhed. Kunstneren kan frit vælge mellem at skildre tingene som de er (i den materialiserede form), som de ser ud til at være (svarer til synsindtrykket hos Platon) eller som de bør være (en idealiserende ønsketilstand, som ikke kan sammenlignes med Platons ide - for den er). Det vil sige, at mimesis kan sagtens efterligne noget ikke-værende (fysisk), hvilket han i princippet har tilfælles med Platon, som heller ikke kræver at ideen skal være materialiseret for at man kan efterligne den. Men forskellen består i at Platon betragter ideen som værende, på trods af dens manglende materialisering, mens Aristoteles kun anerkender det materialiserede som værende.

Selvom Aristoteles åbner op for muligheden af en idealiserende digtning, afviger det også fra Platons tilgang, idet Platon vil hævde at kunsten skal skildre tingene som de er - nemlig ideelle. Det mener Aristoteles ikke - her er det selve handlingen - at imitere - og effekten, der betyder noget.

Han mener heller ikke, at der er den store forskel på det imiterede og det virkelige. Igen en modsætning til Platon, som jo mener at efterligningskunsten er langt væk fra virkeligheden.

Mennesket har en naturlig glæde ved at efterligne, og desuden vil vi gerne lære af det vi ser. Kunstens funktion er at give os mulighed for begge dele. Men kunsten har også andre funktioner: For Aristoteles er det et mål at tilskuere oplever følelser. Kunsten skal rense os sjæleligt - ved at bibringe os frygt og medlidenhed, og det er meget vigtigt at også kunstnerne er i stand til at udtrykke store følelser - ikke fordi de er faldet i afmagt, men fordi de er i stand til at sætte sig ind i forskellige følelser. Dette står i skarp kontrast til Platons ønske om rationelle og afbalancerede udøvere og tilskuere.

Kunsten skal opbygge vores karakter. Musik kan lære os noget og bør være en del af unges opdragelse. Musik går i vores hjerter og er med til at fremelske følelser. Her er han dog enig med Platon i at det skal være den rette musik. Men hvor Platon snarere betragter det opdragende element som en sikkerhed for at menneskenes tanker ensrettes sammen med Gudens regelmæssige orden, har Aristoteles det formål med musikundervisningen, at det enkelte menneske skal

udvikle sig færdighedsmæssigt - både for hans egen skyld, som for at blive bedre til at bedømme musik. Også Aristoteles mener at kun den, der udøver, kan bedømme andre.

Begge mener at kunsten skal gengive noget genkendeligt: Men hvor Platon søger tilbage til de uforanderlige ideer, som vi alle har set i et glimt og derfor kan genkende, når vi ser dem igen, tager Aristoteles udgangspunkt i almene handlingsforløb, som alle kan forholde sig til, uden at de dog er fuldstændig trivielle: Det er stadig historiske eller mytologiske personer og begivenheder, men Aristoteles' tilgang åbner op for en løbende tilpasning til tidens skikke og holdninger. Der er fællesmenneskelige værdier og ideer, men de er ikke uforanderlige.

Perspektivering - Kunstens funktion i nutidens Danmark

Jeg tror ikke man kan skitsere kunstens funktion (i ental) i nutiden. Der *er* så mange forskellige udtryksformer, der bejler til betegnelsen "kunst", at vi ikke kan give en samlet begrundelse for deres berettigelse.

Nogle kunstformer - fx film fra Hollywood - tjener mest til adspredelse, men kan godt samtidigt indeholde almene aspekter fra hverdagslivet. De kan også være karthasiske: Spændingsfilm, der får os til at gyse henrykt, eller melodramaer, hvor vi hulker os igennem. Malerkunst er ofte på kunstnerens præmisser. Der kan være et ønske om at undersøge materialer, former og farver for at blive bedre og lære verden at kende. Begge steder genfinder vi røsten fra Aristoteles.

Gennem de sidste 100 år er der langsomt sket en sammensmeltning af brugskunst og kunst. Med tidens interesse for design (maskinfremstillede brugsgenstande) opnår Platons tanker endnu en renaissance. Designermøbler og -lamper er smukke, fordi de er gennemtænkte og opfylder en praktisk funktion (deres ide) bedst muligt. Retorikken omkring Wegners "The Chair" afslører at her er en stol, der optimalt udfylder sin brugsfunktion. Det er stolen. Design opfattes ofte som kunst - det ses ved at vi udstiller design på museer, vor tids blåstemling af at noget er kunst.

Artikler

Aristoteles: Om digtekunsten Gyldendal, København 1969 (oversat af Erling Harsberg)

Aristoteles: Theory of Music fra Politics - bog VIII, gengivet i Hofstadter & Kuhns: Philosophies of Art & Beauty, Chicago 1964 (1976)

Platon: Ion fra Platons skrifter - bind I, C.A. Reitzels Forlag, København 1932 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder)

Platon: Staten, bog X fra Staten, Museum Tusculanum, København 1992 (oversat af Otto Foss)

Platon: Symposion fra Platons skrifter- bind 3, Hans Reitzels Forlag, København 1992 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder)

Platon: Timaios fra Platons skrifter - bind 8, Hans Reitzels Forlag, København 1992 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder)

Bøger

Aristoteles: Poetik, Hans Reitzels Forlag, København (1958) 1992 (oversat af Poul Helms)

Beardsley, Monroe C: Aesthetics - from Classical Creme to the Present Macmillan, New York 1966) 1975

Gaminelgaard, Judy: Efterskrift til Poetik. Hans Reitzels Forlag, København 1992

Thielst, Peter: Det sande, det gode og det skønne, DET lille FORLAG, Frederiksberg 2001

Opslagsbøger

Politikens filosofi leksikon redigeret af Poul Lübcke, Politikens forlag, København (1983) 1993

1 Opslag Platon i Politikens Filosofi Leksikon (1983) 1993.

2 Platon: Staten bog X fra Staten, Museum Tusulanum, København 1992 (oversat af Otto Foss)

3 Staten, bog X, op.cit.,595b

4 Staten, bog X, op.cit., 603

5 Jeg har valgt at bruge det græske ord her, fordi Beardsley påpeger at ordet er svært at oversætte (til engelsk) og at man mister nogle af betydningerne, hvis man oversætter det med efterligning (imitation på engelsk). Beardsley foreslår at anvende oversættelsen "repræsentation". hvor begrebet "imitation" er en delmængde. (Beardsley, op.cit.. p. 34)

6 I Platons univers er "ideen" den bagvedliggende hensigt med enhver ting. Ideen er den sande virkelighed og uforanderlig til forskel fra de materialiserede "udgaver af ideen, som forekommer i tid og rum. Ideen kan ikke erkendes gennem sanserne, men kun med Fornuften. Kilde: Opslag Platon i Politikens Filosofi Leksikon, op. Cit.

7 Platon refererer her på skift til digtere og malere, og selvom der er forskel, vil jeg som udgangspunkt betragte begge som kunstnere.

8 Måske er det noget med oversættelsen, men det lyder forkert at Sokrates bruger ordet genstand, som jo er en fysisk ting, om Guds ide om sengen

9 Staten. bog X. op.cit.. 597e

10 Afsnittet bygger på Staten, bog X. op.cit. 598B

11 Filosofferne har indblik i ideernes struktur og pligt til at dele deres indsigt.

12 Afsnittet bygger på Staten, bog X. op.cit. 599 – 602

13 Platon: Ion fra Platons skrifter – bind 1, C.A. Reitzels Forlag, København 1932 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder)

14 Afsnittet bygger på Ion, op. cit., pp. 92 og 98-102

15 Staten, bog X, op.cit, 604e

16 Staten, bog X, op.cit, 605b

17 Staten, bog X, op.cit, 605c

18 Staten, bog X. op.cit. 602d-e

19 Staten, bog X. op.cit.. 605c

20 Staten. bog X. op.cit.. 606d

21 Staten, bog X, op.cit., 607,c-d

22 Beardsley mener at Platon bruger skønhed og orden i forbindelse med det visuelle (malerkunsten), mens kunstnerens inspiration mere hænger sammen med digtningen. Kilde: Monroe Beardsley: Aesthetics - from Classical Greece to the Present Macmillan, New York 1966) 1975, p.45

23 Afsnittet bygger på Platon: Timaios fra Platons skrifter- bind 8. Hans Reitzels Forlag, København 1992 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder). pp. 40, 59 og 66

24 Platon: Symposion fra Platons skrifter - bind 3, Hans Reitzels Forlag. København 1992 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder)

25 Symposion. op.cit,p.131

26 Symposium op. cit.. p.132

27 Peter Thielst: Det sande, det gode og det skønne. Det lille forlag. Frederiksberg 2001, p. 213

28 Thielst, op.cit., p. 215

29 Platon: Ion fra Platons skrifter - bind I. C.A. Reitzels Forlag, København 1932 (oversat af Carsten Høgh & Hans Ræder), p. 94

30 Beardsley kommenterer at der er så megen ironi i dette afsnit at vi ikke kan være helt sikker på hvad Platon egentlig mener. Beardsley. op.cit.. p.44

31 Afsnittet bygger på: Ion, op.cit. pp. 95-96

32 Beardsley, op.cit.p. 51

33 Aristoteles: Om digtekunsten. Gyldendal. København 1969 (oversat af Erling Harsberg). Jeg har som udgangspunkt brugt den udgave, der er opgivet i kompendiet. men må konstatere at der er forskel på de tilgængelige oversættelser, hvilket jeg vil kommentere, når jeg finder det nødvendigt.

34 Aristoteles nævner at Polygnotos malede mennesker der stod over os; Pauson mennesker der var ringere og Dionysios mennesker som vi. Kilde: Om digtekunsten, op.cit, kap. 2

35 Om digtekunsten, op.cit.,kap. 6.

Ifølge Judy Gammelgaard giver denne sætning problemer, fordi man rent grammatisk ikke er sikker på, hvordan man skal tolke den: Er det menneskets følelser der bliver rensset eller er det følelserne selv? Jeg har valgt at tolke det som om det er menneskets følelser, der bliver rensset og undergår katharsis. Kilde: Judy Gammelgaard. Efterskrift

til Poetik Hans Reitzels Forlag. København 1992, p. 72-73

36 fabel, karakter, sproglig udformning, tænkemåde, scenebilledet og sangdigtning

37 Om digtekunsten. op.cit.. kap. 14

38 Om digtekunsten. op.cit.. kap. 6

39 Om digtekunsten. op.cit. .kap. 6

40 Om digtekunsten. op.cit.. kap. 9

41 Afsnittet bygger på: Om digtekunsten, op.cit., kap. 7, 8, 9, 11 og 13

42 Her bruger jeg oversættelsen. idet jeg senere i opsamlingen kommer ind på forskellen.

43 Om digtekunsten, op.cit.. kap. I

44 Om digtekunsten, op.cit., kap. 4

45 Om digtekunsten, op.cit. Kap. 9

46 Om digtekunsten. op.cit. Kap. 25

47 Theory of Music. op.cit.. 1340A

48 Om digtekunsten. op.cit.. kap. 17

49 Aristoteles: Poetik. Hans Reitzels Forlag, København (1958) 1992 (oversat af Poul Bebos), kap. 17

50 Aristoteles: Theory of Music fra Politics - bog VIII, gengivet i Hofstadter & Kuhns: Philosophies of Art & Beauty, Chicago 1964 (1976)

51 Theory of Music, op.cit., 1339A

52 Theory of Music. op.cit, 1340B

53 Theory of Music. op.cit., 1341B